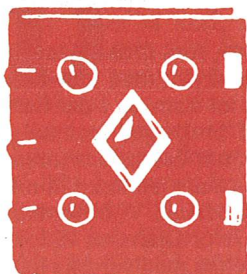

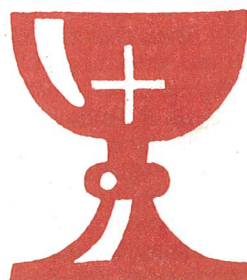
RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

5-6/1986

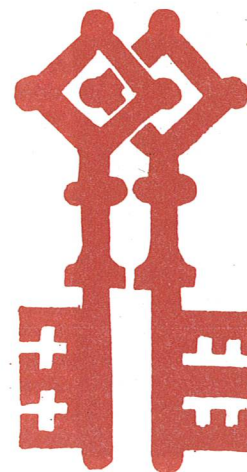
GUDS SØN BLIVER MENNESKE

»JEG tror på mennesket» kunne det lyde i 60'erne, når nogle meldte sig ud af Folkekirken. — De har vel syntes, at det var mere virkelighedsnært at tro på mennesket end på en fjern usynlig Gud, som man ikke fandt, at man mærkede så meget til. Så guddommeliggjorde man da mennesket. Hvilket menneske? — ikke det menneske, som havde en anden mening. Det skulle bekæmpes. — Heller ikke mennesket i tilblivelse, mennesket i moders liv, — det regnede man ikke for noget værd. — Mennesket, som overvindes af døden, som vi alle bliver det, kunne man heller ikke tro på. — Mennesket, man troede på, var et abstrakt, uvirkeligt menneske, som man håbede skulle fremstå.

»Vi her i kirken tror også på mennesket» — ikke på dig og ikke på mig, men på mennesket Jesus Kristus. Han er ikke et abstrakt menneske. Han blev, som vi alle undfanget i moders liv, født som et lille barn og døde på korset og blev begravet. — Disse ting, som ikke nævnes af dem, som tror på mennesket, selvom det er det mest alment menneskelige. — Men vi tror, at dette barn tillige er sand Gud — Gud, der stiger ned til os i sin Søn.

*O Jesus, verden vid og lang
til vugge var dig dog for trang,
for ringe, om med guld tilredt
og perlestukken, silkebredt.*

Gud er større end hele sit skaberværk, og derfor er verden for trang til at rumme Gud, — og dog sker det ufattelige, at Guds Søn, ved hvem alt er skabt, lader sig føde som et menneskebarn. Han gør sig selv lille. Barnet i krybben er virkelig almægtig Gud: »Han som har skabt og styrer alt, blev dog på skød barnlille kaldt» — Og Guds Søns tilværelse som menneske ophører ikke med Himmelfarten, men nu sidder et menneske ved Guds højre hånd, ligesom Gud hvilede i krybben i Bethlehem. Det er julens under.

Julens under er lige anstødeligt for dem, som tror på mennesket og ikke på Gud, og for dem, som tror på een

gud, som ikke er født og ikke har født, som det hedder i Koranen. — Vi tror, at Marias Søn i Bethlehem tillige er Guds Søn, at han er sandt menneske og tillige sand Gud. — Hvordan det kan hænge sammen, forstår vi ikke. Men allerede Gammel Testamente forudsiger det. Men at Gud derigennem viser sin kærlighed til mennesker, — det føler vi.

Gud blev menneske for at frelse os. — Jesus kunne sige: »Dine synder er dig forladt» til forargelse for dem, som kun tror på een Gud, som ikke har født og ikke er født. — At Gud kunne gøre sig så lille, at vi skal møde Ham i krybben i Bethlehem, fatter vi ikke.

På samme måde er Jesus nærværende i Ordet og sakramenterne, så Han hviler på alteret i det indviende brød og lægges i vor mund i den hellige Nadver. I Nadverens under rykker Julens under os nær — til trøst og glæde og lovsang for troen, og til spot og forkastelse for vantroen.

Kristus vil have del i menneskelivet for at give menneskelivet den mening tilbage, som gik tabt med syndefaldet, da døden kom ind i verden, — så vi kan synge: »Født er HERREN af en mø, og vi ej fødes til at dø». — Uden Kristus ville det være den sidste sandhed om os, at vi skulle dø og dømmes, og så ville vort liv ende med at være uden mål og mening, om end vi kunne sætte os kortsigtede mål som: »Spis, drik og vær glad, i morgen skal du dø». — Men nu vil Guds Søn give vort liv mål og mening, så at vi ikke fødes til at dø, men med mulighed for at få del i Jesu Kristi guddommelige natur, ligesom Han fik del i vor menneskelige natur.

Derfor døbes vi, og derfor hører vi Ordet og modtager Hans legeme og blod i Nadveren. Men Kristus kan kun modtages i troen, så det bliver til frelse. Han ville ikke blot blive menneske. Han vil også vinde skikkelse i os mennesker, så vi lærer at ligne Ham. Jesus kom for at tjene, ikke for at lade sig tjene.

Men i og med, at Han lod sig føde som et barn, måtte Maria tjene Ham, som en mor tjener sit barn. Og sammen

med Josef måtte Maria flygte til Ægypten for at redde Jesus. — Med samme alvor må ethvert forældrepar værne deres børn og drage omsorg for deres oplæring i den kristne tro.

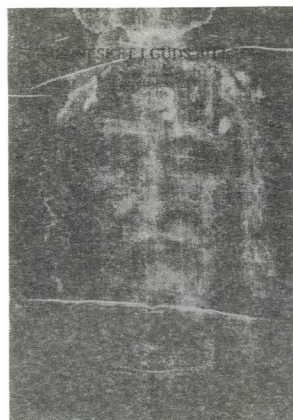
Det er Jesus alene, som fødes, lider og dør for vor frelses skyld, men idet Han lader sig føde som et barn og i det hele taget afstår fra at bruge guddommelig, uimodståelig magt, når det gælder troen, så gør Han det at være menneske til noget alt andet end kedeligt. Vi bliver inddraget i et drama, hvor Djævelen vil lokke os bort ved at lokke med verdslig herlighed og true med ondt, og hvor Jesus — ikke tvinger, men kalder os til at følge Ham til Himmelen på en vandring gennem trængsler her på jorden, men aldrig uden løftet om, at Jesus, Guds Søn og vor broder er med os alle dage indtil verdens ende.

Amen.

Hans Olav Okkels

Ovenstående prædiken til Kristi fødselsdag er hentet fra en nylig udkommet bog: »Mennesket i Guds billede. Foredrag og prædikener» af Hans Olav Okkels.

Bogen, der er på 44 sider, er udkommet på forlaget Hellberg & Elmquist, Søndervang 19, Hygum, 6630 Rødding og koster 25,00 kr.

NÅDENS ÅR

DET er mærkeligt med tiden, den er så kort, den går så hurtigt; det, som er nu, tager alle vore tanker, alle vore kræfter. Eller måske er det snarere sådan, at vi tænker så meget på det, som har været, og bekymrer os for det, som skal komme, at vi ikke har meget kraft tilbage til at tage vare på den tid, som er nu. Men hvordan vi end har det, er det i almindelighed sådan, at den tid, som optager vore tanker, er en meget kort tid — måske nogle dage, måske nogle år eller årtier. Det er det hele.

Men når vi træder ind i en kirke, når vi tager del i gudstjenesten, så sættes vi ind i en hel anden tid. Det er den hellige tid, Guds tid. Vi hører profeter og apostle tale, vi hører Jesu egne ord til os. Men den hellige tid er ikke blot åbenbaringens tid, det som har været. Det er også fuldbyrdelsens tid, da Gud skal tage sit skabte værk tilbage, da »Gud skal blive alt i alle» (1. Kor. 15,28). Og pludselig åbner der sig perspektiver over årtusinder, fra begyndelsen til fuldendelsen. Et kristent menneske har store perspektiver, vide udsyn.

Den hellige tid tager skikkelse allerede i den kristne uge. Syvdages-ugen er en stadig mindelse om Guds skaberværk, der begyndte på ugens første dag, søndagen og sluttede den sidste dag, lørdagen, da »han hvilede på den syvende dag» (1. Mosebog 2,2). Men når vores nye uge begynder med søndagen, er det en mindelse om den nye skabelse, som Gud har lovet og allerede har begyndt at skænke os. Den nye skabelse er begyndt ved Kristi opstandelse på »den første dag i ugen». Således taler vores uge ikke blot om Guds hellige ord i begyndelsen og i fuldbyrdelsen, men også om Kristus. Vores fredag er hver eneste uge en påmindelse om Kristi død for os, og hver søndag er en påskedag.

Dette kan man give sit præg over hjemmets andagtsliv; man kan gøre det

også ved at spise enklere mad om fredagen og finere mad om søndagen. Og kan der tænkes bedre forberedelse til gudstjenesten om søndagen end at læse påskeevangeliet? For det er jo for opstandelsens skyld, vi fejrer gudstjeneste den dag.

På denne måde er allerede den kristne uge et lille »kirkeår». Man bruger af og til det gammeldags udtryk »nådens år»; men hvis man tænker på, hvad det ord betyder, vil man finde en dyb mening i det. At vort år er et »nådens år», indebærer, at vejen til Guds nåde er åben for os — også dette år. Det betyder, at Gud ikke gør imod os, hvad vi har fortjent; men han viser os sin nåde. Han er god imod os; han kræver ikke sin ret hos os. At have det sådan det er at få »et nådens år» — enten det er 1864 eller 1987. Vort kirkeår er en eneste stor lovprisning af Guds nåde, af nådens år. Søndag efter søndag, helligdag efter helligdag forkyn-der kirkeåret Guds nåde for os i bibeltekster, i bønner og i salmer. Og selv om prædikenen kan være ringe, så kan intet tage gudstjenestens ord fra os. De har holdt Guds kirke oppe under forfaldstider.

Kirkeårets vigtigste måde at tale til os på er højmessens evangelium. De andre tekster — epistelen, kollekten, lysene på alteret, de liturgiske farver, salmerne, eventuel korsang skal alt sammen have sit udgangspunkt i evangeliet, hvorledes det taler til os om Guds nåde.

Kirkeåret kredser omkring de to store højtider jul og påske. Det taler til os om Guds nåde i Kristus, om Jesus som verdens lys og verdens liv. I juletiden mediterer vi over underet over alle andre under, at Gud er blevet menneske:

*Du, Gud Faders enbårne Søn!
mand i lys, men dog Gud i løn,
underlig klædt i kød og blod,
kom på vor bryst at råde bod!
O, Gud ske lov! (DDS 89,2)*

Alt i liturgien kredser omkring dette mysterium, som vi tilbøder, jo mere vi aner dets virkelighed. I julens indledningsbøn til nadveren, præfationen, synger præsten: »Han er din enbårne Søn, blevet menneske for vor skyld, for at vi ved ham skal blive dine børn. Han gav sig hen for os, for at vi i ham skal blive et helligt folk, frelst ud af mørket til dit underfulde lys». Alle juletidens helligdage fortsætter med at tale om Guds underfulde lys, om lyset, som »skinner i mørket» lige til Hellig tre kongers dag, da epistelen begynder således: »Gør dig rede, bliv lys, thi dit lys er kommet, Herrens herlighed er oprundet over dig. Thi se, mørke skjuler jorden og dunkelheden folkene ...» De sidste ord kan hjælpe os til at forstå, hvad det betyder, at Kristus er verdens lys. I menneskesjælens verden er det nat, hvor man ikke kan se vejen, — hvor man falder og slår sig, og hvor man ikke lægger mærke til dem, man vandrer sammen med. Uden Kristus er livet som at vandre i en mørk skov. Men så tændes der et lys langt borte, det kommer nærmere, der falder lys over stien, man ser, hvor man er, og hvor man skal hen. Sådan er det med Kristi lys. Det fryder vi os over i vore julesalmer, det fejrer vi med den hvide farve på den liturgiske dragt og med mange lys på alteret.

Men vi *begynder* ikke kirkeåret med fest og jubel over, at Gud er blevet menneske. Vi *begynder* det med advent, og advent er en forberedelsestid. Det er nødvendigt, at vi forbereder os for ret at kunne tage imod Guds nåde, at gøre bod, at få klaret, hvad der er galt i vort liv, at vende os fra synden til Kristus. Det er nemlig først, når vi aner, hvor galt det står fat med os, at vi kan forstå, hvor stor en frelser Kristus er. Han både kan og vil tage sig af os og hjælpe os sådan, som vi er. Derfor *begynder* advent med at tale om Kristi indtog i Jerusalem: »Hosianna Davids Søn! velsignet være han, som kommer ...» Men Kristi komme er ikke blot noget, som er hændt engang, det er også noget, som

skal ske igen. Han skal komme tilbage og åbenbares i al sin herlighed, når denne tidsalder er slut. Men i denne adventstid vil han komme også til dig, komme ind i dit hjerte: »Gør døren høj, gør porten vid! Den ærens konge kommer hid ...» Og: »Jeg hjertets dør vil åbne dig, o Jesus, drag dog ind til mig!» (DDS 71,1 og 6). Det betyder: du skal lægge det bort, som hindrer dit liv med Gud, angre det onde og selviske, som du har gjort. Ellers bliver der ikke plads i dit hjerte til Kristus. For at hjælpe os til rigtig at forstå alvoren i dette, taler en anden søndag i advent om dommedag, og tredje og fjerde søndag i advent lader Johannes Døberen, der banede vej for Herren, træde frem. Denne tale om bod, omvendelse og anger understreges af messeklædernes violette farver på disse søndage. Hele adventstiden råber til os: »Bered Herrens vej ...»

Men som julen har sin forberedelsestid i advent, har den også sin »eftertid», som i Danmark kaldes Hellig tre kongers-tiden, men hvis gamle navn er Epifanitiden. Epifani betyder åbenbarelse, nemlig Kristi åbenbarelse. I den tid bruger vi den grønne farve på messeklædrene. Det taler til os om, at det store, vi har fået at høre, og som vi har været med til i juletiden, skal slå rod og vokse i vore hjerter, for at kunne bære frugt. I evangeliet på femte søndag efter Hellig tre konger beskriver Kristus selv, hvad vi har været med til i julen: »Med Himmeriget er det som med en mand, der såede god sæd i sin mark».

Så først er julen helt forbi. Der har været en forberedelsestid til at tage imod Guds nåde, der har været højtidsdage, fyldt af Kristi lys, og der har været en eftertid til at tænke over og lade det gro, som vi har modtaget. Vi har brug for det alt sammen, for hver eneste højmesse. For målet er jo så ufattelig stort: at vi skal blive, hvad vi gennem dåben er bestemt til — børn hos Gud!

Den anden store højtid, påsken er bygget op på lignende måde. Også den har sine højtidsdage; men nu er der

mange flere: fra påskedag til sjette søndag efter påske. Den har sin forberedelsestid, fasten, og den har sin eftertid, trefoldighedstiden.

Da Jesus og hans disciple fejrede påske, var det israeliternes udrejse fra trældommen i Ægypten, de læste om i bønner og afsnit fra Bibelen. De tænkte på påskelammet, der dengang blev slagtet i hvert hjem, stedfortrædende for den førstefødte, der hermed undslap døden. Hvad der skete nu ved Herrens sidste påske i Jerusalem, var en fuldbyrdelse af Gamle Testamentes påske. Ligesom

lammet døde for barnet, skulle Guds lam, Jesus nu dø for os. Som Moses førte folket gennem Det røde hav ud af Ægypten, skulle Kristus føre os fra død til liv. Den svenske kirkes påske-kollekt sammenfatter det på forunderlig måde: »O almægtige, evige Gud, du som ved Moses førte dit folk ud af Ægypten og befalede det hvert år at holde påske og spise påskelammet, før os, o himmelske Fader, ud af det åndelige Ægypten og gør os delagtige i det sande påskelam, som er din Søn, Jesus Kristus, vor Herre, som på denne dag har vundet sejr over

Stalden i Bethlehem. Tegning af Knud Nørholm 1971

døden og åbnet os vejen til det evige liv ...» Kristi opstandelse er grunden til kirkens uovervindelighed. Ingen af demne verdens mægtige kan besejre Kristi kirke, thi dens Herre har besejret den herre, som alle jordiske magthavere må bøje sig for, nemlig døden.

Allerede den første påskedag forsøgte man at hindre troen på opstandelsen ved hjælp af løgnepropaganda; men løgnene har afsløret sig selv. Kristi fjender har forsøgt at vanhellige og ødelægge graven i Jerusalem, men Kristi opstandelses urokkelige sandhed har sejret til hver en tid:

*Hvad er gravsegl, sværd og skjold
mod den Herre kæk og bold?
Avner kun, når han vil ånde,
han, som svor os bod for vande.*

(DDS 206,6)

Fasten er påskens forberedelsestid, den begynder askeonsdag, onsdagen efter fastelavns søndag. Fasten har ligesom adventstiden en gennemført opbygning. Den første, anden og tredje søndag i fasten taler om kampen – mod fristelser, mod anfægtelser og mod de onde magter. Så kommer midfastesøndag som en slags hvilepunkt med evangeliet om Jesus som livets brød. Søndagen efter begynder den egentlige »passionstid», som varer til langfredag; det er nu, vi rigtig skal begynde at meditere over Kristi forsonergerning. Dette skinner også igen nem palmesøndagens jubel under Kristi indtog i Jerusalem. I evangeliet om kvinden, der salvede Jesus, står der: »Hun har forud salvet mit legeme til min jordefærd».

Når en stor højtid er forbi, sker det, at man spørger sig selv: »Hvad kom der ud af højtiden denne jul, denne påske? Kom jeg min Herre nærmere?» At der kom så lidt ud af det, kan bero på, at forberedelsestiden, henholdsvis advent og fastetid ikke fik lov at sige det, den ville. Det er, når vi forstår, at vi er »skyl-dige til døden», at det går op for os, hvor uendelig rigt og stort det er, at Gud ofrede sin Søn for vore synders skyld og

lod ham dø for os. I sin private andagt kan man i fastetiden læse profeten Jeremias, og man kan spise enklere mad som et minde om, hvad Kristus ofrede for os.

Ved påskefestens slutning fejrer vi Kristi himmelfartsdag, som ikke er en afskedsdag, men en sejrsmiddag: »Han, som er faret op til Himmelen og er ved Guds højre hånd, efter at engle og myndigheder og kræfter er blevet ham underlagt» (1. Petersbrev 3,22).

Påskens fuldbyrdes med pinsen, når Kristus indfrier sit løfte om Helligånden. Det løfte fik vi i evangeliet på sjette søndag efter påske: »Når Talsmanden kommer, som jeg skal sende jer fra Faderen». Pinsen er opfyldelsen af løfterne i Det gamle Testamente: »Jeg vil udgyde min Ånd over alt kød» (Joel 3,1). Gud er ikke langt borte, Gud er i vore hjerter ved sin Ånd. Hver gnist af tro er et Åndens værk. Ligesom sneen tøer omkring et bål i skoven, således smelter Ånden vore hårde hjerter. Derfor er messeklæderne den dag røde, ildens farve.

Men vi har endnu en stor helligdag, inden påskens eftertid begynder, Hellig Trefoldighedsdag. Ligesom trosbenedelsen er en sammenfatning af hele Bibelen, er denne dag summen af hele kirkeåret, nådens år. Vi får lov at se ind i Guds eget uudgrundelige væsen: een eneste Gud, som er Fader, Søn og Helligånd. Findes der noget større tegn på Guds nåde, hans tillid til os, end at han har åbenbaret sin Treenigheds hemmelighed for os? Det går ud over al menneskeforstand, det kan ikke udgrundes, men kun tilbedes: »O, dyb af rigdom og visdom og indsigt hos Gud!» (Epistelen til Hellig Trefoldigheds fest). Guds væsen er større end vore tanker. Det inderste i Faderens, Sønnens og Helligåndens mysterium er dette: »Gud er kærlighed» (1. Johs. 4,8).

Så begynder påskens lange »efterfejringsringtid» med sin grønne farve på messeklæderne. Det, som påsken og pinsen har talt om, er så stort, at det har brug for den lange tid lige til advent for at modnes. Men afslutningen på Hellig Tre-

foldighedstiden udtrykker endnu en ting. Kirkeårets afslutning taler om tidens afslutning, når nådens år er forbi, når nådetiden er til ende. Thi sådan er det, nåden har vi, så længe tiden varer – men ikke senere. Således bliver alvoren over kirkeåret stadig dybere, alt som dagene bliver kortere. Det møder vi især i teksterne til 25. og 26. søndag efter Hellig Trefoldighed.

Sammen med kirkeårets to store høj-tider, deres forberedelsestid og deres efterfejringsringtid har vi også fejret andre helligdage. Det begyndte allerede 2. juledag, da vi fejrede Sct. Stefanus, den første martyr. Vi har fejret Mariæ Bebudelsesdag med sit glimt af jul i den mørke fastetid. Adskillige steder begynder man igen at fejre en anden Maria-fest, Kyn-delmisse i begyndelsen af februar. Nogle steder tager man igen den gamle skik op at fejre Sct. Hansdag, Johannes Døbe-rens dag, på kirkelig vis. Også Mikkelsdag eller Alle engles dag, den 29. september, er ved at blive draget op af glemselen igen. Og endelig Alle helgens store højtid, hvis betydning vist nok er voksende.

Endelig er der Store Bededag og takkefesten for høsten, der egentlig har en vigtig sammenhæng, hvad man sjældent tænker på. Bededagen handler nemlig ikke blot om bøn i almindelighed, men fra gammel tid om bøn for årets afgrøde. Det skinner endnu igennem i dagens anden tekst fra Salme 67. Engang brug-

te man de følgende dage frem til Kristi himmelfartsdag til at vandre omkring markerne og bede for væksten. På en sådan forårsdag ville det give god mening at afslutte gudstjenesten med dette vers:

*Velsign du årets grøde
og frugtbarjør vort land,
giv daglig du os føde,
velsign sø og strand;
send Himlens gaver milde
til alle folk på jord,
lad rinde nådens kilde
med livets rige ord!* (DDS 671,6)

Hvis dette har været med i fejringen af gudstjenesten på Store Bededag, forstår man måske en smule bedre at holde takkefesten for høsten et halvt år senere; det er en tak for hans nåde og for hans svar på vor bøn. For også jordens grøde, arbejde, frihed og fred er en del af Guds nåde, noget han giver os, skønt vi ikke har gjort os fortjent dertil. Det er for hans nådes skyld, vi har modtaget det endnu et år; det er for hans godheds skyld. Også for denne gave i nådens år må vi takke ham:

*Nu takker alle Gud
med hjerte, mund og hænder,
som overflødigt godt
os uforskyldt tilsender.* (DDS 11,1)

*Teol. dr. Chr. Braw
(Oversat og fordansket v/Poul Ulsdal)*

FRA ET AGURKEÅR

AGURKER er nok sund og dejlig spise, men alligevel er det bestemt ikke smigrende at blive sammenlignet med denne frugt.

Man bruger udtrykket »agurketid» om en bestemt til af året. Det er højsommeren – frugtens modningstid – og da det samtidig er ferietid, er der som regel ikke mange politiske eller kirkelige slagsmål, og følgelig har aviserne så ikke meget at skrive om.

Ikke kun sommeren 1986, men omtrent hele året, kan egentlig betragtes som en agurketid. Så lidt skete der kirkeligt, og dét, der dog foregik, var ret betydningsløst. Det meste er allerede næsten glemt.

For nogle var året alligevel af betydning, idet de fejrede jubilæer og oplevede fest.

Således kunne *Kristeligt Dagblad* opleve sig selv som 90-årig. Der var megen hyldest. Meget også fortjent. Iøvrigt er fødselsdagshilsener vel kun sjældent uvenlige.

På forskellig måde markerede avisen dagen. Blandt andet med udsendelse af et stort jubilæumsnummer med mange gode optryk af gamle avissider, så man kunne læse forsiders skiftende indhold. En af siderne var ikke et godt valg, idet en stikker blev nævnt med navn, og dette kan de mange år efter have såret en uskyldig familie!

Avisens fødselsdag blev også fejret med en kronikkonkurrence. Den ellers fattige avis spenderede i første omgang 15.000 kr. Dommerkomiteens afgørelse var særdeles diskutabel, idet førsteprisen gik til en kronik, der nok var velskrevet, men ganske indholdsløs!

Min hyldest til jubeloldingen skal ikke just gælde avisens kirkelige stof (herunder læserbreve), men mere, at avisen altid bringer en gedigen side 2, som vist ikke andre aviser kan præstere tilsvarende.

Omtrent samtidig med Kristeligt Dagblad holdt *Kirkeligt Samfund* en slags fødselsdag. Også 90 år. Denne gamle dame havde dog gjort sig et par år ældre, end hun i virkeligheden er. Dette gør gamle damer sommetider.

Anderledes hold var der i *Indre Missions* fødselsangivelse, og foreningens 125 år blev da også fejret stort. Det er mig fortalt: uden særlig biskoppelig opmærksomhed, men så kunne foreningen da fejre sig selv i fred.

Ufreden i Indre Mission er ganske vist ellers fortsat i dette år, men hvem gider efterhånden læse mere derom. Det skulle da lige være en mand i Vamdrup – nær Egtvedpigens hjemsted – som har kunnet glæde sig over den store bevågenhed, som nævnte jubilerende avis stedse har vist ham.

Naturligvis hylkede Kristeligt Dagblad den 125-årige pænt. Andet manglede også bare. Som barn af den gamle. Omend en lidt tabt datter.

Der var vist ingen konkurrence i Indre Missions Tidende, men til gengæld fejrede foreningen dagen med indstiftelse af et historisk selskab. Man erkender sig altså som historie.

Sågar to biskopper fik sæde i det historiske selskabs bestyrelse. Det må være de to, som hovedbestyrelsesmedlem Behrens tænkte på, da han sagde: »Vi har et par biskopper med indremissionsk præg» (!!)

Noget skeptisk må den gode Behrens alligevel være, siden han udtrykker ønske om, at Indre Mission kan blive repræsenteret af en domprovst eller biskop, så vækkelsesrøsten kan blive hørt ind i folkekirken. Dette ønske er nok enten snobberi eller naivitet, men et håb er jo grønt. Ligesom agurker.

Apropos biskopper. Sådanne kunne tidligere have en *bispinde*. Dette er ikke længere tilfældet, idet »bispinder» er afskaffet sammen med de fleste andre »inder».

Provstinder fandt derimod nåde for sprognævnet, da man ikke godt kunne afskaffe sådanne, når man spiser »provstindens guf». Der er nu ellers mere guf i dyrlægens natmad! Pastorinder blev heller ikke afskaffet, da de har præsteret andet guf!

Inden fester og biskopper forlades (dog kun foreløbig), skal erindres, at der også har været fest for Københavns biskop: han er blevet foreviget! Af malerens udtalelser fremgik, at det havde været et vanskeligt arbejde. Her skal dog venligt ske udeladelse af malerens synspunkt.

Biskoppen tåler ikke forsinkelser, og så kom han alligevel selv for sent til at være BZ-vagt på Nørrebro. Også andre prominente kom for sent, men de nåede dog at komme i aviser. Hvad ville i grunden disse forskellige gejstlige – af mindst tre trosretninger – på den galej?

Bedre var biskoppen på Østerbro, og han fortjener ros for, at han dér tog et fornuftigt standpunkt i en præsteansættelsessag. Derfor fortjener han faktisk at blive hængt (op)!

Forhåbentlig vil i fremtiden ikke kun tidehvervske præster nyde godt af sådan biskoppelig fornuft! Lad os vente og se!

I årets agurkehøst må ikke glemmes nogle kontroversielle debatter. Slet ikke *Lima* og *Kairos*. Af det meste kirkefolk blev debatterne dog nok betragtet som »akademiske», d.v.s. ligegyldige.

Når de to debatter kan nævnes sammen – selv om den første nærmest var dogmatisk og den anden mere politisk – skyldes det, at tilhængere og modstandere af det ene næsten var automatisk tilsvarende af det andet med.

Især i Limadebatten var nogle biskopper ved at komme galt afsted, men de reddede sig med den kendte, trivielle erklæring, at biskopper ikke kan udtale sig på Kirkens vegne. Nogle af bisperne ville det alligevel gerne og gjorde det næsten.

Kairosdebatten føltes nok mest aktuelt – den var også i TV – men meget forekom billigt. Hvem er ikke imod apartheid? Nogle dog med en vis dobbeltmo-

ral!

I en tredje af årets debatter var ordet *moral* stærkt fremme. Det var sommerens varme diskussion om, på hvilket grundlag de såkaldte »Y's Mens Clubs» bygger deres eksistens og berettigelse.

»Y's Men» lyder helt amerikansk. Det er det vist også. I matematik står »y» for noget ubekendt, og uden for KFUM-kredse er nævnte bevægelse vist også særdeles ukendt.

På dansk udtales foreningens navn noget i denne retning: »Wai's men». Det lyder omtrent som: vismænd!

Mødeteknik og titelmæssigt er foreningen præget af ROTARY og lignende eksklusive og sammenspiste foreninger. Som overbygning på og støtteforening til KFUM har »vismændene» et kristeligt, omend ikke konfessionelt, grundlag. Havde det i al fald tidligere.

Vismændenes internationale organisation krævede af sine danske medlemmer, at de tilsluttede sig en paragraf, der accepterede alle »af enhver tro», når disse blot går ind for de moralske værdier, der »så fremragende udtrykkes i Jesu Kristi lære»! Dette er naturligvis ikke lig sand kristendom!

En slags kompromis blev indgået. Ordene »på kristent grundlag» blev betonet, men da man lovede at virke i overensstemmelse med bevægelsens internationale love – som altså skriver »enhver tro» – er divergensen der stadig.

Det hele sluttede festligt. Jo, nogle har følt fest i det svundne år! En formand konkluderede: »I fire dage har vi været på bjerget med Jesus!» Da han videre mindede om Bethlehemstjernen, bekræftede han faktisk en sammenligning med vismænd! Forhåbentlig kommer sammenligningen til at passe.

En fjerde debat i året var om *diakoni*. Debattens overskrift kunne være: Århus eller Filadelfia!

Som født i et hus med navnet »Philadelphia» – ret nær det sjællandske Filadelfia – har jeg nok en proindstilling for Filadelfia. Så meget mere som det er et bibelsk ord.

Bortset herfra forekommer den sjællandske diakonopfattelse mig at være mest kirkelig, hvorimod den århusianske opfattelse synes for præget af monopol-fagforeningsmæssige synspunkter.

Filadelfia skrev mest om indvielse og anførte, at diakoni snarere er en holdning end en profession. Til en profession er det vist også forældet med indvielse som noget konstituerende.

En noget — meget — uklar diakonopfattelse udviklede professor Th. Jørgensen i Diakonissestiftelsens Årbog. Over-skriften var : »Nadver og diakoni».

Sammenstillingen af de to ord føltes noget søgt, og for at få lidt hold på det hele tyede professoren til den forklaring, at evangelisterne havde redigeret stoffet om Jesu samtaler Skærtorsdag. Så kunne professoren få det til at passe i sit mønster. Omend med total forglemmelse af, at apostlene dog ikke blev ud-sendt som diakoner!

Rimeligvis havde professor Jørgensen omarbejdet et oprindeligt foredrag om nadver og gudstjeneste. Når han skal etablere forbindelse mellem nadver og diakoni, skriver han: »Den direkte tilsigelse og tilegnelse af Jesu nærvær, der sker ganske konkret i uddelingen, er og forbliver det væsentlige og afgørende i nadveren, men kun såfremt udsynet til næsten, til verden fastholdes». Hertil kunne nok sættes flere notabener!

Professoren ønsker et »varieret gudstjenesteliv», og for at et sådant kan fungere, er det »nødvendigt at give lægfolk mulighed for at forrette nadver under ansvar over for det kirkelige embede, d.v.s. præsten. Det sidste kommer vi ikke udenom, for præsten er af det almene præstedømme, menigheden, sat til at værne om sakramenternes rette brug». Til denne udredning behøves nok røde notabener!

Om diakoni — og det var jo en del af emnet — forklarede professoren egentlig intet. Udover, at alle skal have omsorg for andre. Dette har jeg nu altid forstået som indholdet af en messes postcommu-nio, og jeg har lagt det i ordene derefter:

»Ite, missa est!»

I sin artikel var professor Jørgensen også inde på noget aktuelt, nemlig *Kirke-bøn*. Det er mig dog ikke klart, hvad kirkebønnens placering i gudstjenesten har med diakoni at gøre! Derfor kan jeg alligevel meget gerne tilslutte mig ønske om kirkebønnens flytning til alteret.

Dette ønskes opfyldelse rejser dog flere problemer. Et af disse blev aktuelt i sommer. Kronprinsen blev myndig og skulle så have en plads i kirkebønnen. Naturligvis eller naturligvis ikke. Alt efter forskellig indstilling (ikke mindst af forskellig art).

Dette spørgsmål var ingen agurk. Snarere en kartoffel. Endda en varm kartoffel. Tillige gammel.

For snart mange år siden ville fru Margrete Auken ikke bede for Dronning Margrethe. I al fald ikke i kirkebønnen.

Det gik med denne »sag» som med det politiske dødfødte barn, der løb ud i sandet! Fru Auken var så heldig at have gode støtter. Iøvrigt ligner hun Søren Krarup deri at fremture som det passer en. Der er forresten én lighed til: også fru Auken kan sige mange fornuftige ting. I anden sammenhæng.

Fru Aukens mand bakkede sin frue op. Han gør det stadig. Således skrev han et indlæg imod bøn for kongehuset, og som medlem af en ministeriel liturgi-kommission blev hans ord tillagt lidt vægt.

Manden er universitetslektor Erik A. Nielsen. Han har indrømmet at have en »revolutionær sjæl», men han besidder dog alligevel den gode gamle borgerdyd at forsvare sin hustru.

Som en slags løsning foreslog lektoren, at der skulle være mulighed for — kun — at bede for øvrigheden. Altså uden at nævne kongehuset, endsige de kongelige navne.

Ved offentligt at omtale noget internt fra liturgiudvalget begik lektor Nielsen et tillidsbrud, hvilket han også har bekendt, omend ikke just angret, idet han ikke kunne dy sig for at »ret-færdiggøre» sit standpunkt.

Diskussionen forplumredes derved, at kirkebønnen blev betragtet som »liturgi» (på prædikestolen!), og dermed var man ude i forvirring.

Præster må frit formulere deres bøn (efter prædikenen), men indholdet er foreskrevet. Følgelig er det noget forvirrende, når der for denne bøns vedkom-mende gøres gældende, at menighedsråd og biskop kan godkende ændring af den-ne — såkaldte — »liturgi»!

Et cirkulære forøgede forvirringen, da der heri stod, at når (hvis) navne nævnes, skal alle (nu fire) navne med plus hele kongehuset.

Tidligere folketingsmand i samme parti som fru Auken — og endnu tidligere en god sekretær i Dansk Samling — Poul Dam skrev også en opsats om kirke-bøn. Jo, emnet var blevet in!

Dam gjorde opmærksom på, at i Guldbergs tid — det må være en 200 år siden — tog det 10 minutter at læse en kirkebøn op. Samme tid som mange »prædikener» i dag tager!

Også for Poul Dam er bønnen på prædikestolen noget liturgisk, og han vil gerne have denne kirkebøn helt afskaffet. I forbindelse hermed udtaler han ret ram-mende, at det er »et besynderligt sam-mensurium af vidt forskellige indslag, der afleveres fra prædikestolen». Mest tænkte han nok på de mange bekendt-gørelser.

Imidlertid var det Dams klare opfat-telse, at så længe man altså har kirke-bønnen, skal man beholde kongehuset i den.

Ret analog med debatten om kirke-bøn var uenigheden om *altervin*. Dette er også en genganger. Desværre også forstået således, at vinen mange steder går igen søndag efter søndag!

Skydeskiven i altervinsdebatten var Fyns biskop. Selv om han havde ret i sin afgørelse, var hans teori alligevel angri-belig. Dette benyttede modstanderne sig dog ikke af. Rimeligvis fordi deres egen teori var endnu værre.

Grundet — dog vist ikke hyppig — dis-pensationer er flere biskopper i en van-

skelig situation. Fyns biskop var således på gatis, da han hævdede, at der egentlig ikke er »væsentlige teologiske argu-menter» imod brug af druesaft. Nogle kalder det saftevand!

Så vidt — eller rettere kort — angæen-de denne debat, som utvivlsomt vil duk-ke op igen.

Mere interessant er et andet spørgs-mål fra Fyn: »Hvad skal kong Kyros i kirken *seksagesima* søndag?» Dette har jeg også spekuleret over, og med dette spørgsmål er vi i diskussionen om det nye alterbogsforslag.

Nævnte søndag har hidtil som første læseestykke haft beretningen om Sankt Paulus' oprykkelse til den tredje him-mel. Måske tallet 3 har indgivet liturgi-kommissionen ideen til at henvise dette læseestykke til en »tredje prædiketekst», som dog næppe vil blive brugt ret me-get, om nogensinde.

I stedet for Sankt Paulus er altså fore-slået »Kong Kyros», og dette er endda ikke eneste ændring. Det er en ret mis-handlet søndag.

Da også anden tekstrække har en gammeltestamentlig læsning, er de nu-værende gode apostolske pastoralråd forsvundet, og disse gode ord til Timo-theus har ikke kunnet få en plads andet sted i kirkeåret. Man kender agurker på smagen!

Et barn kan være så grimt, at kun mo-ren finder det kønt. Selvfølgelig mener forslagsstillerne, at deres alterbog er god, og en række skulderklap har de da også fået.

Naturligvis er noget da også godt, men til gengæld er meget godt gammelt blevet ændret eller helt kasseret.

En almindelig tilslutning til arbejdet er således utænkelig, men mange vil nok i kærlighed til nyt og med ukendskab til det gamle prøve dette splinternye.

Der er også kommet nye kollekter, og de du'r ikke til dette brug, omend nogle af dem kan være brugelige ved andre lej-ligheder. Eventuelt sommetider — for-kortet — som indledningsbøn til prædi-kenen.

Forslaget indeholder tillige ændringer i selve højmesseritualet, og adskillige af disse ændringer er aldeles uantagelige. Umuligt kan forslaget blive autoriseret. Selv præster, som har været i gang med at prøvekøre det, har frimodigt fileet hist og her og laver dermed et privat prøveritual. Nogle påstår, at de gør det med dispensation, men helt klart må et forsøg omfatte det hele. Rub og stub. Skidt og kanel.

Herfor har kommissionen nok øje, men jeg tvivler meget på, at dens princip — alt eller intet — bliver efterfulgt!

Der er udført et stort skrivebordsarbejde, men det er ikke nok. Kommissionen forekommer da også for håndplukket. Man burde ellers vide, at en agurk skal syltes i god eddike!

Og så *Søren Krarup*! Nok årets mest berømte agurk. Børn synger, at »Sørens far har penge», i al fald havde hr. Søren i Seem mod til at sætte en vældig bunke penge på spil med sin annonce om flygtningesagen.

Det må altid beundres, at mennesker er rede til at risikere penge på et standpunkt. De fleste af hans modstandere løb ikke en lignende risiko.

Krarups annonce fik mange til rent at gå agurk! Vreden var meget stor. En noget latterlig reaktion kom fra en tidligere generalsekretær (kristelige foreninger kan elske sådanne titler) i Folkekirkens Nødhjælp, pastor Viggo Møllerup. Han anmeldte ligefrem Krarup til politiet for overtrædelse af lov om offentlige indsamlinger. Mange fandt anmeldelsen tarvelig, og politiet afviste den da også.

»Danske Flygtningevenner» var også på tæerne, idet foreningen — med nogen gejstlig deltagelse i ledelsen — ønskede (krævede), at der blev rejst tjenestemandssag mod Krarup. Heller ikke denne »anmeldelse» blev imødekommet.

Senere har en præst i foreningens bestyrelse nok hævdet, at flygtningevennerne bestemt ikke var ude på afskedigelse af Krarup — flygtning skulle han dog ikke være — men de ønskede ham en stor næse.

Tidligere på året havde (også en generalsekretær) pastor Jørgen Cappelørn fra Det danske Bibelselskab forgæves søgt rejst en tjenestemandssag mod Krarup, grundet dennes skrappe salve mod tre biskopper, der gik ind for omtalte »Kairos».

I begge anslag mod Krarup fastslog Ribebispen fornuftigt, at da udtalelserne ikke var fremsat på prædikestol, var der intet grundlag for nogen sag. Dette havde der næppe heller været alligevel.

Hvad Bibelselskabets generalsekretær havde ventet sig, kan en udenforstående ikke vide, men flygtningeindsamlingen synes at skyldes Krarup tak.

Forinden var man altså rasende — og folkekirken blev fri for nogle tomme medlemmer — men bagefter blev Krarups annonce betragtet som en god reklame for indsamlingen. En pristalsberegnet sammenligning med tidligere indsamlinger var dog ikke imponerende for den sidste indsamling.

Og så! Særlig umiddelbart efter indsamlingen var de fleste politikere enige om en stramning af flygtningeloven. Krarups og ligesindedes indsats havde således nok gjort sin virkning.

Der var noget ukristeligt i hele sagen: at præster går og anmelder hinanden til politi og kirkelige myndigheder! Hvad står man egentlig og prædiker om søndagen?

Når flere jubilæer og fester er nævnt i det foregående, bør *Reformationsjubilæet* ikke lades uomtalt. Lidt besk kan måske nok spørges — som af en lollandsk biskop for 50 år siden — hvorfor fejre reformationsjubilæum, hvor kristendommen knap er kendt.

Med mindre Luther kan regnes med blandt helgenerne, holdt undertegnede ikke noget reformationsjubilæum. Det har altid generet mig, at man på kirkens fjerde højtid skal tænke på reformationen.

I al fald i Københavns Domkirke var der fest den dag. Biskoppen var ikklædt en »Lutherkåbe». Således har vi på ny »en dansk Morten Luther»!

Luthersk gudstjenestetilv på reformationstiden. Alterbordsforside fra Torslunde kirke på Sjælland

På pastoralseminariet sagde biskop Fuglsang-Damgaard, at præster ikke skal have dårlig samvittighed over at bruge tid på avislæsning. Det hørte faktisk med til deres studier. Tit er det alligevel træls.

Anden — såkaldt teologisk — læsning kan også være træls. Ofte tænker man, at bøgerne hverken er pris eller reolplads værd!

Nu kan bøger jo heldigvis også lånes, og gode bøger bliver ikke for gamle. For mig var det interessant at låne og læse departementschef August Roesens og professor P. G. Lindhardts levnedsskildringer. Desværre har jeg endnu ikke set professor Prenters.

En meget selvglad biografi er professor Sløks: »Mig og Godot». Tænk, at han har været teologisk professor! Bogens

sidste trediedel var særdeles kedelig.

Ved årets afslutning kom en pragtfuld bog, Erik Nørr's udgivelse: »Mellem Otto og Jakob». Det er en brevveksling, man sluger som en roman og tit vil vende tilbage til. Det er jo sandt: hellere læse én god bog 10 gange end 10 dårlige bøger en gang!

Om bøger er som bekendt sagt, at de har deres skæbne. Helt korrekt siger det gamle ord, at »bøgernes skæbne er afhængig af læsernes fatteevne».

Dette kan også gælde foreliggende oversigt over »agurkeåret 1986». Et sidste ordsprog skal sluttelig citeres: »Hvis det er en agurk, kan den kendes allerede fra begyndelsen!» Et bedre nyt år for Kirken!

J. Em. Hansen

OLDKIRKENS ØKUMENISKE KIRKEMØDER 3

Det 3. økumeniske koncilium i Efesos som Cyrils koncilium

I EN tidligere skildring af det dramatiske kirkemøde i Efesos, hvor henvend 200 biskopper afsatte den mægtige patriark af Konstantinopel, Nestorios, på grund af hans gudløse vranglære og fastslog, at jomfru Maria som Guds Moder er *Theotokos*, har jeg især betonet den vældige rolle, som den nikænske rettroenheds ivrige forsvare, patriark Cyril af Aleksandria, spillede på dette kirkemøde, se »Kristusbekendelsen i Oldkirken«, 1982², s. 114-118. I et tilbageblik har den aldrende Nestorios udtrykt sig endnu kraftigere derom: »Cyril alene udgjorde domstolen. For hvad han sagde, sagde alle ham efter ... Jeg blev indkaldt af Cyril. Det var ham, der havde sammenkaldt konciliet. Cyril førte forsædet. Hvem var dommeren? Cyril. Hvem var anklageren? Cyril. Hvem var biskop af Rom? Cyril. Ja, Cyril var det hele!«

Dette stiller os over for to spørgsmål. Det første angår *de oldkirkelige koncilier*. Tillod de virkelig, at en enkelt nok så stor theolog og kirkeleder i den grad kunne dominere alt? Det er allerede nævnt, at der i centrum af den nyindviede Mariabasilika, hvor koncilsfædrene samledes, stod en tom tronstol med en opslået evangeliebog som en tilkendegivelse af, at *Kristus* som nærværende i sit hellige Ord var biskoppernes læremester. Og i dommen over Nestorios siges lige ud, at det er Jesus Kristus selv, der gennem bispesynoden har afsat Nestorios! Kirkeforsamlingens førere, Lilleasiens metropolit Memnon af Efesos og patriark Juvenal af Jerusalem samt fremfor alle den store Cyril, der som præsidenten ledede forhandlingerne, var da også i høj grad Skrifttheologer. De ønskede intet andet end at holde sig til den deri åbenbarede sandhed.

Javist, men biskopper kan fejle. Biskopperne var imidlertid ikke overladt til deres eget skøn om, hvad der stem-

mede overens med Skriftens sandhed. Et koncil stod under Herrens egen forjættelse om *Gud Helligåndens vejledning*, Johs. 16,13 og Ap. G. 15,28. Det er denne vished om, at et kirkemødes vedtagelser falder sammen med Helligåndens vilje, der ligger bag ordene i pave Coelestins brev til koncilsfædrene i Efesos: »At biskopperne har forsamlet sig, er et vidnesbyrd om, at Helligånden er til stede«. Vist er »congregatio sacerdotum« ikke i sig selv identisk med Kirken som »congregatio sanctorum«; men da man principielt kun valgte fromme og prøvede kristne til biskopper, og ingen, der havde gjort sig skyldig i dødssynd, kunne forblive i bispeembedet, repræsenterede bispekollegiet dog »de helliges samfund« af åndelige kristne. Som »spiritaler« var deres afgørelser inspireret af Guds Ånd og i kraft deraf anset for at være lige så autoritativt forpligtende for menighederne som Den hellige Skrift! Derfor kan såvel Cyril som hans modstandere henvise til den bekendelse, der var blevet vedtaget på de 318 »fædre«s koncilium (Niæa 325), til støtte for egne anskuelser, og trods intens beskæftigelse med Den hellige Skrift bestræber de kirkelige theologer sig fra slutningen af det 4. århundrede mere og mere på at føje florilegier med citater af anerkendte »fædre« til deres værker. Også det er et vidnesbyrd om den kirkelige traditions stigende betydning!

I et opgør med min vistnok herhjemme ret upåagtede bog om sankt Augustins syn på de økumeniske koncilier, således som det kommer til udtryk i hovedværket »De Baptismo«, bekræfter A. de Veer, hvorledes denne udvikling også sætter sit præg på Augustins ejendommelige syn på den sande kirke som usynlig og »uden plet og lyde«, idet bispemødet anses for »representif de l'Eglise invisible et sainte, illuminée par l'Esprit de Dieu se communie« (Revue des Études

des August 1971, p. 346). Så meget om de økumeniske kirkemøder og deres autoritet i Oldkirken.

Det næste spørgsmål drejer sig om Cyrils Kristusforståelse og fører os til en kort oversigt over *konciliets forhistorie*, som er den, at der i kølvandet på den asketiske bevægelses gennembrud i det 4. århundrede fulgte en intens beskæftigelse med Den hellige Skrift. Dens hovedcentre var Ægypten med Aleksandria og Syrien med Antiokia. Begge steder forstod man Skriften som Guds ufejlbar åbenbaring, hvor selv tilsyneladende uvæsentlige detaljer kunne have en dyb betydning. Ja, egentlig var alt i Skriften af betydning for troen. Gamle Testamente pegede ud over sig selv og skulle forstås ud fra forjættelsernes opfyldelse i Kristus og hans menighed. Og i den store Origenes' fodspor fandt man ofte en dybere betydning end den ydre, bogstavelige. Herom var man enig. Det var man derimod *ikke* i synet på Kristus. Hvor de syriske theologer på aristotelisk maner nærmede sig frelseren ud fra hans konkrete menneskelige fremtræden, så Aleksandrinerne i al hans virken og tale Guds énbarne Søns epifani.

Det er naturligvis noget snak, når liberale theologer har talt om Antiokenerne som en art forløbere for deres eksegese. Så meget er der imidlertid derom, at Kristi hele og fulde menneskelighed af dem blev gjort til subjektet for mange af hans ord og gerninger, — ja endog til at være Jomfru Marias barn, så at Maria egentlig kun fødte et menneske. Hun var »anthropotokos«, som den store ekseget Theodor af Mopsuestia, †428, udtrykte det.

De antiokenske skrifttheologer fornægtede naturligvis ikke Kristi guddom, men var gode Nikæner. Ifølge dem måtte der altså i Kristus være ligesom to handlende subjekter, to »personer«. Dette er imidlertid ganske ubibelsk! For Kristus, Guds Søn, er een!

Da antokeneren Nestorios år 428 blev patriark af Konstantinopel og straks vendte sig hårdt mod alle, der på gam-

mel kristelig vis kaldte Maria Guds Moder, »*theotokos*«, brød striden ud. I en række af dyb indlevelse i Skriften prægede breve og traktater viste den store Cyril af Aleksandria, at Kristus ikke er delt. Tværtimod er guddommeligt og menneskeligt i ham på for os ubegribelig vis forenet i ét subjekt, Guds Søn, der for vor frelses skyld blev menneske i Maria og led døden på korset. Hvor Antiokenernes tale var rationel, bøjede Cyril sig i ærefrygt for dette ufattelige mysterium, at Sønnen, der som sin Fader er evig og almægtig Gud, gik i døden for os! Som man ser, drejede striden sig ikke om Jomfru Marias person, men om, hvad der er kristentroens kærne: bekendelsen til Kristus og hans frelsergerning! Cyril protesterede over for Nestorios og ligeså til biskoppen af Rom, pave Coelestin, der gav Cyril ret, fordrede, at Nestorios tilbagekaldte, og iøvrigt overlod til Cyril at sørge for sagens videre forløb. Den gamle alliance mellem den tidlige kristenheds hovedsæder, Rom og Aleksandria, bestod stadig. Nestorios nægtede imidlertid at ændre sin Kristusforståelse, og kejseren, der ønskede at holde hånden over sin patriark, indkaldte til økumenisk kirkemøde i Efesos 431. Såvel pave Coelestin, metropolit af Karthago og Vestens berømte theolog Augustin var blandt de indbudte. Augustin var imidlertid død, og heller ingen af de andre indfandt sig personligt. For så vidt blev kirkemødet klart østkirkeligt.

Man kan opdele *konciliets forløb* i tre faser. Den første var dog den egentlige og afgørende. Cyril og de ægyptiske biskopper havde indfundet sig rettidigt, og da også talrige biskopper fra Lilleasien, Palæstina og Grækenland var kommet tillige med den omstridte Nestorios, åbnedes konciliet. Cyril førte forsædet og ledede forhandlingerne. Nestorios vægrede sig ved at komme til stede og forsvare sig. Og da Nikænum og Cyrils breve var kriterierne for rettroenhed, endte de første forhandlinger med, at 197 biskopper afsatte Nestorios, som naturlig-

vis klagede til kejseren. Cyril blev hyldet med fakkeltog!

Få dage senere mødte de syriske biskopper med *Johannes* af Antiokia i spidsen. De etablerede sig som et selvstændigt koncil, erklærede Cyril og Memnon for afsat og rehabiliterede Nestorios. Kejseren støttede *denne* afgørelse og forbød samtidig biskopperne at forlade Efesos trods den hede sommer. At dette førte til idelige rivninger parterne imellem, siger sig selv. Mere end noget andet må kampen om, hvad der er sandhed, dog sætte lidenskaberne i brand. At det i de følgende uger også kom til voldelige sammenstød, viser os vel koncilsfædrene og deres hjælpere som skrøbelige mennesker. Positivt er derimod det faktum, at ingen tænkte på at fordømme de antiokenske kirkelære, der var døde i fred med Kirken.

Endelig ankom pave Coelestins udsendinge, og konciliet blev samlet påny, stadig med Cyril som den selvfølgele leder. De pavelige legater godkendte afsættelsen af Nestorios, og nu afsatte man tillige Johannes af Antiokia m.fl. Skismaet inden for Kirken var dermed en kendsgerning. Alligevel var muligheden for senere forsoning givet derved, at man *ikke* på konciliet vedtog nogen (cyrillisk) bekendelse, men tværtimod forbød andre bekendelser end den gamle nikænsk-konstantinopolitanske. Her fandt man den rette tro defineret med tilstrækkelig klarhed.

Først hen på høsten lod kejseren biskopperne rejse hjem fra Efesos. Cyril var flygtet tidligere og sad uanfægtet i Ægypten. Nestorios forblev afsat og landsforvist; han døde først 451. Men i Antiokia og Orienten trak striden i langdrag.

Ikke mærkeligt at Johannes af Antiokia snart søgte *forsoning* med Cyril. Man foreslog som grundlag en bekendelse, der vistnok allerede var blevet affattet på konciliet 431 af den moderate Antio-kener Theodoret af Kyrrhos og sendt til kejseren for at godtgøre, at også Johannes af Antiokias fløj i troskab mod Nikænum anerkendte Maria som Theotokos og Kristus som én, nemlig som en forening *ikke* af to personer, men af to naturer. Samtidig kunne bekendelsens ord om fordelingen af Kristi ord og gerninger på hans to naturer tolkes såvel aleksandrinsk som antiokensk. Denne bekendelse blev nu sendt til Cyril, som accepterede med sit berømte brev fra 433: »*Lætantur coeli*». Freden indenfor Kirken var dermed genoprettet. »Himlen glæde sig og jorden jubel«, Ps. 96,11!

Helge Haystrup

Nærmere om Cyrils kristologi i min artikel »Kristologien hos Cyril af Alexandria«, *Patristica Nordica* I 1982, p. 7 ff. og om kirkemødet i Efesos hos *P.-Th. Camelot* »Ephesus und Chalcedon«, Mainz 1963.

SANDHEDENS MUND

»D E førte og bar mange syge til Herren Jesus Kristus ...» (Lk. 4,38-44), »og Han lagde hænderne på hver enkelt af dem og helbredte dem. Også de onde ånder fo'r ud af mange, idet de råbte og sagde: »Du er Guds Søn«, men Han talte strengt til dem og forbød dem at røbe, at Han var Kristus» (Lk. 4,40-41).

Hvorfor forbød Herren ondskabens ånder at forkynde Ham for folkene?

Efter vores syndige natur dømmer vi på følgende måde: for enhver pris – blot det bliver på min måde; det kan være hvemsomhelst – blot det bliver i stedet for mig; det kan være hvadsomhelst – blot det tjener mig til nytte. Men som så ofte viser ydre velvilje sig pludselig at være ondskab, og med vores umættelige egenkærlighed bider vi på det rosende lovords madding som på en fiskekrog. Og efterhånden som vi opnår mere livserfaring, bliver vi mere forsigtige og svarer ikke længere på enhver ros, og vi modtager heller ikke hjælp fra alle og enhver. Herren selv forkastede djævelens fristelse, som Han dengang i ørkenen forkastede de tre fristelser fra djævelen (Lk. 4,1-13).

Han tog ikke imod forherligelse fra de onde ånder først og fremmest, fordi der ikke kan komme noget rent fra en uren kilde.

Gud tager ikke imod en bekendelse eller forherligelse, der blot er ord. Hvilken værdi har ordene, hvis vi taler om Guds almagt, men ikke opfylder Hans bud? Hvem velsignede Herren til at forkynde om Hans kødliggørelse, om Hans fødsel? Blandt Hans udvalgte er Simeon, den gamle vismand (Lk. 2,25), agtet af alle, og hvis hele liv var en venten på den Frelser, der skulle komme. Den hellige Anna, profetinden, der næsten i 60 år selvopofrende havde tjent Herren i helligdommen ved faste og bøn (Lk. 2,36-38); hun var også kendt af alle for et

fromt liv. Om Kristi komme forkynnder også de hellige engle, hvis væren er én glad lovprisning af Gud og én forkyndelse for folkene af Guds vilje.

Det var langt fra, at Herren med det samme befalede sine apostle at forkynde evangeliet, skønt de, ukendte og jævne fiskere, fulgte Herren i tre år uden at skilles fra Ham, og alt det syndefulde formindskedes i dem, fordi de var nær ved Kristus, ligesom voks smelter ved ild (Psalme 68,3). Men det er ikke tilstrækkeligt med den personlige og moralske fuldkommenhed. Man må nøje vide, hvad man skal lære folk. At forkynde Kristus betyder ikke blot at forkynde Hans lære, eller Hans menneskelighed, men også Hans guddommelighed, Hans evige udgæn fra Faderen, hans kødliggørelse i verden ved Helligånden og Jomfru Maria, Hans korsdød og Hans opstandelse, Hans himmelfart og sendelse af Helligånden. Og først da det var sket for øjnene af apostlene, og ikke før end de ved Helligånden havde modtaget kraft og ånd, gik de ud for at forkynde og for at oplyse verden med lyset fra troen på Kristus.

Derfor er det ikke overraskende, at Herren forbød de onde ånder at forkynde Ham for folkene: den sandhed, som høres udtalt gennem urene munde, kan fremkalde tvivl.

Men for at vi skal kunne forkynde Kristus som korsfæstet, som Guds styrke og Guds visdom, må vi få fuldstændig kundskab om Ham, opfylde Hans hellige bud, som omskaber sjæle. Herren hjælpe os dertil og sende os sin Helligånd, som belærer os om enhver sandhed. Amen.

Vjačeslav Reznikov,
præst i den russisk-ortodokse kirke
oversættelse: H.J.Thorsgaard Mortensen

OM NADVERENS RETTE BRUG

VED Fællesskabet Kirkelig Fornyelses stævne i Århus i maj udtalte pastor Jørgen Glenthøj – formand for Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse – på given foranledning: »Det er enhvers ret at modtage det retteligt forvaltede sakramente – den hellige nadver». Spørsmålet er så: Bliver den hellige nadver retteligt forvaltet? Ifølge den stadig gældende kirkelov af 1685 må der ikke uddeles uindviet brød og vin ved altergangen.

For mange år siden sad jeg ved siden af en stor dreng i en københavnsk kirke. Drengen spurte, om jeg ville til alters. Jeg svarede ja, og så sagde han: »Så skal De se at komme med ved første bord, for ellers får De ingenting». Det har jeg aldrig kunnet glemme.

I en TV-gudstjeneste med stor altergang så vi den medhjælpende kordegn gå rundt med oblatæskan i den ene hånd og uddele uindviet brød med den anden

hånd. *Hvad der sker foran alteret, er præstens ansvar!* Lov er lov og skal holdes – også inden for kirken.

I mange år var jeg sognemedhjælper hos provst mag. art. V. Riisager. Han ville ikke drømme om at uddele uindviet brød og vin. Slap brødet op, blev indstiftelsesordene høyt og tydeligt udtalt over det nye brød, og blev der brød til overs, blev det delt mellem præst og menighed. Ved hjemmealtergangene, som der var mange af, blev der aldrig taget mere op, end der skulle bruges. Det er Ordet, der gør brød og vin til Jesu herliggjorte legeme og blod – syndernes forladelse og fællesskab med næsten. Mange har sagt til mig: »Det har vi ikke tænkt på, og dersom vi kommer i tro, skal Gud nok gøre det under». Ja, men Gud er ordens og ikke forvirringens Gud.

Søster Ragna, Randers

SANNHET OG KJÆRLIGHET

IVÅR tid i Vesten er ordene sannhet og kjærlighet nesten ubrukelige. I mange miljøer er de tomte for innhold. Sannheter finnes nok på løpende bånd, men de forsvinner like raskt som sommerferiesand mellom fingrene. Det finnes et utall av sannheter, avhengig av geografi, oppdragelse, økonomiske, sosiale, politiske, filosofiske og ideologiske systemer. Sannhetenes historie er historien om det relative. Sannhetene er så begrensede i tid og rom. Ikke rart derfor at ikke minst ungdom blir frustrerte, avvisende og skeptiske til alle gamle og nye voldsomme og massive sannheter, som markedsføres med brask og bram.

Og hva med ordet kjærlighet? Er ikke kjærligheten avskrevet? I Danmark, som har en av Europas frieste lovgivninger når det gjelder »kjærlighet» og som bidrar med tonnevis av pornografi, hva har man der å si om »kjærlighet»? Er ikke kjærligheten like flyktig, usikker, kjønnsløs og relativ som sannheten? Går det an å bruke ordet kjærlighet i en tid der skilsmisene øker, der verdens land bruker 10 millioner kroner hvert minutt til våpen, der 30 barn dør hvert minutt av sult, der mange mennesker dør av mangel på kjærlighet? Er ikke kjærligheten død?

I denne verden, med dens mangfold av sannheter og kjærligheter, er Kirken.

Kirken sier ikke: Kirken er Sannheten og Kjærligheten. Kirken sier: Kristus er Sannheten og Kjærligheten. Kirken »har» Sannheten og Kjærligheten. Fordi Kirken er Kristi kropp, skal Sannheten og Kjærligheten gjennomstrømme Kirken, som blodet gjennomstrømmer kroppen. – Jamen, de kristne krangler jo og lager ballade seg imellom! De kaller hverandre skismatikere og heretikere. Øst og Vest skilte lag i 1054, og innen Vestens Kirke kom en ny splittelse med Reformasjonen. Og alle disse protestantiske kirkene og sektene? Var det noen som snakket om enhet, sannhet og kjærlighet? Er ikke mange av dagens ekumeniske dokumenter bare idylliserende rosmaling av en situasjon som ikke finnes? Er det ikke utopiske bilder, idylliske beskrivelser av en virkelighet som ikke gir seg praktiske, historiske, synlige uttrykk? Når ble Kirken i Danmark én – full av sannhet og kjærlighet? Når ble Kirken i Norge én – full av sannhet og kjærlighet? Når ble Kirken i Europa én – full av sannhet og kjærlighet? Er ikke Kristus – og dermed Kirken, revet i stykker i alle retninger til et mangfold av sannheter og kjærligheter? Er ikke Kirken akkurat som verden?

Jeg innrømmer: Man kan bli fortvilt av mindre. Ekumeniske visjoner uten historisk og jordisk kontakt, er likegyldige. Store, uforpliktende ord uten innhold er like flyktige og like fort glemte som drivende skyer over Jylland. Ekumenikk må ta *alle* alvorlig: Den Ortodokse Kirke, Den Romersk-Katolske Kirke, og alle de kirker som sprang ut av Reformasjonen. Hvis ikke, blir det bare papir. Og Kirken bygges ikke av papir.

Sannhet og kjærlighet? Det er en loddrett Guds nåde at vi inn i dette mangfold bekjenner: Kirken er én, hellig, alminnelig/katolsk og apostolisk. Og den ene, hellige, alminnelige/katolske og apostoliske Kirke finnes lokalt. Finnes den ikke lokalt, finnes den ingen steder. Lokalkirken er ikke bare en ørliten flik av den store, men *er* selve den ene, hellige, alminnelige/katolske og apostoliske

Kirke på stedet. Jamen, *hvem* er den? Når de ortodokse feirer sin Guddommelige Liturgi, de romersk-katolske sin messe, anglikanerne og lutheranerne sin høymesse, de reformerte sin gudstjeneste, når pinseveken roper sine halleluja og baptistene priser Herren for sin fulle neddykking i dåpen? Herre Jesus – *hvor er den ene, hellige, alminnelige/katolske og apostoliske Kirke?* Kanskje må vi tenke enheten som et mangfold. Som et forsonet mangfold. Konfesjonelt er kanskje sannhet og kjærlighet en like stor forsonet mangfoldighet som kroppen, som består av mange lemmer. Er ikke Kirken »Kristi mystiske legeme»? Kan noen helt og fullt fatte og omfatte og inneholde og inneslutte den absolutte Sannhet og den absolutte Kjærlighet, som er Kristus? Kan noen mure inne og låse inne Kristus i sin konfesjon, og si: Han er bare vår! Når ble Kristus noens private eiendom? Er Kristus innelåst i Confessio Augustana? Ligger Kristus inneklemmt i Konsildokumenter? Kan vi innsnevre den Sannhet og den Kjærlighet som er universell og kosmisk, og ment for alle mennesker? Kjenner Sannheten og Kjærligheten noen historiske, geografiske, konfesjonelle grenser? Er det ikke Kristus som må sette grenser, ja, som selv er grensene? Kan vi annet enn å prøve å få så mye av Kristi Sannhet og Kjærlighet inn i vår lokalkirke og inn i vårt liv som bare mulig? Slik at vår lokalkirke og vårt liv blir fullt av sannhet og kjærlighet. Vi eier ikke Sannheten og Kjærligheten. Det er Sannheten og Kjærligheten som eier oss. Vi eier ikke Kristus. Det er Kristus som eier oss. Vi eier ikke Kirken. Det er Kirken som eier oss. Vi er som biskoper, prester, diakoner, ja, som hele Guds folk, ikke alltid så sanne og kjærlige. Men vi kan stadig be om at vi må fylles av Sannheten og Kjærligheten, som er Kristus, og få leve i dette lokale og universelle nådens fellesskap, som er Kirken. Sannheten og kjærligheten er mye større og omfattende i tid og rom, enn vi aner. Fordi Kristus er mye større og omfattende i tid

og rom, enn vi aner. Av Ham og ved Ham og til Ham er alle ting. Han er Begynnelsen og Enden, Alfa og Omega. Kristus er den absolutte, universelle, eksklusive Sannheten og den forsonende, nyskapende, ofrede Kjærligheten: Gud av Gud, lys av lys, sann Gud av sann Gud – den velsignede jomfru Marias sønn. Sammen med henne, som var den første som fikk holde Sannheten og Kjærligheten i sine hender, sier vi: »Min sjel lovpriser Herren, og min ånd fryder seg over Gud, min Frelser». Vi dras med inn i en verden som er fylt til randen av levende Sannhet og duggfrisk Kjærlighet. Ikke fordi vi er spesielt gode. Men fordi Han er spesielt god. Ikke fordi vi har forstått så mye. Men fordi Han har forstått så mye. Ikke fordi vi er slike dyktige teologer og gode hyrder. Men fordi Han er slik en dyktig teolog og god hyrde. Ikke fordi vi er slike fremragende Kirke-strateger. Men fordi Han er slik en fremragende Kirke-strateg. Ikke for-

di vi er med i dansk og norsk og svensk Kirkelig Fornyelse. Men fordi Han er med i hele universets Kirkelige Fornyelse. Vi forstår stykkevis. Da er det godt at Han forstår alt. Vi tror gjerne vi er flinke og »riktige» og har forstått mye. Men det er Han som fyller alt i alle. Så får vi daglig holde oss til Ham. Så får vi leve i Ham og av Ham og ved Ham. Når vi bryter brødet og løfter frelsens kalk, er alt av Ham og ved Ham og til Ham. Det får vi gjøre til Han kommer igjen i makt og herlighet, for å dømme levende og døde. Da vil det for alle mennesker og alle tider bli klart hvem som er Sannheten og Kjærligheten, og hvem som er av Sannheten og Kjærligheten. I den situasjonen er vi nokså konfeksjonsløse, skulle jeg tro. Kyrie eleison.

*Sokneprest Terje Tønnesen,
Norsk Kirkelig Fornyelses
Danmarks-kontakt*

KRISTI HIMMELFARTSUDDTALELSEN 1977 fra Kirkelig Fornyelse i England

DEN katolske religion hævder, at Gud er tre og dog kun én, at Han er en enhed i mangfoldighet, og at man indenfor guddommen deler med hinanden, og dog hersker der lighed. Vi tror, at mennesket, skabt i Guds billede og lighed, er kaldet til delagtighed i dette liv og til på jorden at virkeliggøre de samme egenskaber. Katolicismen forkynnder en Gud, i hvis væsen der findes både fællesskab og kærlighed, og vi kristne må vise disse egenskaber i verden.

Denne Gud indgik i et nyt forhold med den materielle verden ved at blive menneske i Jesus Kristus. Gennem hans

liv som menneske, hans offer på korset, hans opstandelse og himmelfart, løftede han menneskeheden op mod Gud. I ham kan alle mennesker blive delagtige i det guddommelige livs herlighed, og alt levende kan helliggøres. Det vil altså sige, at det kød og den materie, som Gud skabte, er det middel, ved hvilket vi allerede nu kan blive delagtiggjort i dette herlighedens liv. »Hvis nogen er i Kristus, er han en ny skabning» (2. Kor. 5, 17).

Gennem Kristus er Ånden blevet givet, den Ånd, der blæser, hvorhen den vil, og som bringer kraft, kærlighed, magt og frihed til menneskeheden. Ka-

tolsk kristendom forkynnder en Gud, som på en gang er grænseløs og dog uendelig nær, som befrier og dog stiller krav. Vi må afvise tiltrækningen fra en sekterisk mentalitet og blive ved med at være åbne overfor Ånden, som giver os mere kraft, tildeler os en dybere kærlighed, og sætter os i frihed. Han taler til os gennem Ordet, som det er åbenbart i Skrifterne, og leder os til hele sandheden.

Den katolske religion er ikke abstrakte principper, men er kød og blod i en levende og historisk kirke, der er Kristi legeme, med dens bibel, dens apostolske ordning, dens sakramenter, dens præsteembede og dens gudstjeneste- og bønsliv. Vi må søge at gengive denne kirke dens sande karakter af en manifestation på jorden af Treenighedens liv, som en herold for Guds rige med retfærdighed og fred og som et samfund af frie mænd og kvinder.

Denne kirke eksisterer ikke for at gøre sig lig med denne verden, men for at tilvejebringe en forvandling ved de magter, der tilhører den kommende tidsalder, hvor Kristus vil genoprette alle ting. Vi ser frem til nye himle og en ny jord, hvor retfærdighed bor.

Den katolske fornyelse – i den engelske kirke såvel som i resten af verden, er en helbredelsesproces frem imod »helhed». Ordet katolsk betyder »hel», udelt, fuldstændig – dens modsætning er ufuldstændig, ubalanceret, sekterisk. I dag, hvor vi er vidner til opløsningen af snævre og utilstrækkelige former af kristendom og genoplivningen af pietistiske og andre skadelige afveje i troslivet, vil den katolske vækkelse, dens sandhed og livsform, ikke kunne finde sted uden kamp. Men den er uundværlig, hvis det er den sande Gud, som skal forkyndes.

Oversættelse: Bjarne Andersen

LÆST

Erling Kristiansen: **FAGERØ og andre strejftog. ROLV Forlag 1986. 74 s.**

ERLING Kristiansen er sognepræst i Gylling ved Horsens fjord. Dansk kirkeliv er indforstået med, at der kan komme godt nyt derfra. Hvis Erling Kristiansen følger sig forpligtet af at være Otto Møllers efterfølger på stedet, er det kun godt, for E.K. kan også skrive. Han skriver ikke tanketunge, originale teologiske bøger, bundet til sit studereværelse. Han skriver som en sansende oplevende omstrejfer. Han ser eller hører eller læser eller erindrer en eller anden detalje fra historiens, litteraturens, musikens eller sin egen verden, og så åbner verden sig for ham på ny gennem en sådan ny, san- set enkelthed. Det må være en rigdom at

leve sådan, og det er en mennesketjeneste, E.K. gør os andre, når han ikke gør sig for kostbar til at dele ud af indtrykkene.

Bogen »Fagerø og andre strejftog» består således af 10 kapitler, som man vel nærmest må kalde essays, men som i deres indbyrdes helt forskellige emner netop tilsammen viser os verdens rigdom og dramatik, set og oplevet af et rent og følsomt sind, som givetvis har glæde af at fortælle og formulere sig. Men der er intet krukke og »overlitterært» i stilen. Det er flydende, jævnt formuleret, velklingende dansk. Verden er ikke til for E.K. som en anledning til at boltre sig skriftligt, men han stiller sine naturlige evner til rådighed for et møde mellem verden og læseren. Verden, det er, åbenbart gennem disse 10 kapitler, Guds og

menneskers fælles verden, rig og uudtømmelig fra Guds side, broget, grum og modsigelsesfuld fra menneskers side; men ud fra forfatterens kærlighed til både Gud og mennesker altid bevægende. En meget fin bog. En god gave til en god ven.

Poul Exner

Tro og tvivl. Lohses Forlag 1986. 76 sider. 75,00 kr.

DENNE bog er den tredje i en serie kaldet »Lohses novelle- og digtsamling«. På mange måder er det et prisværdigt forsøg på at bibringe også mennesker fra indremissionske kredse en forståelse for litteratur af kvalitet. I denne bog får vi bl.a. en fortælling af Martin A. Hansen, en meget smuk skitse af Kaj Munk og et afsnit fra Pär Lagerkvists »Barabas« samt nogle gode digte. Hvert afsnit indledes med en kommentar af den person, der har fundet et bidrag til samlingen. Stykkerne bliver dermed også egnede til oplæsning, hvis man altså tager lidt hjælp fra denne kommentar inden oplæsningen. — Redaktør af disse samlinger er forstander C. J. Gräs. Denne bog skæmmes dog af et helt umuligt afsnit af Bjørnsøns »Over ævne«; det er totalt forældet!

Poul Ulsdal

Oluf E. Paaske: En bog om julen. Lohses Forlag 1986. 118 s. 75,00 kr.

OLUF Paaske skriver pædagogisk og klart om det bibelske vidnesbyrd om julens begivenhed. Han går stilfærdigt, men på en overbevisende måde imod al den moderne snak om myther, legender og eventyr i denne forbindelse. På en nøgtern og usentimental måde får vi også julens rige mening udlagt. Da jeg selv var ung, læste

jeg med fryd Olfert Ricards bog »Velsignet Jul« I noterne omtales Ricard som »en næsten glemt forfatter«. Jeg vil gerne anbefale »En bog om julen« varmt — også for unge mennesker; men den kan med godt udbytte suppleres med Ricards gamle bog, som både er smuk og rig!

Poul Ulsdal

Kurt E. Larsen: Indre Mission i en ny tid. Lohses Forlag 1986, 296 s. 125,00 kr.

JEG kan ikke nok anbefale denne bog. I den kamp, der for tiden står omkring Indre Mission, er den næsten uundværlig — især på grund af moderne menneskers dårlige hukommelse! Vi får I.M.'s historie fra 1945 til ca 1980 med en særlig vægtlæggen på noget af det, der atter og atter omtales i den aktuelle debat. Vi får besked om den samfundsmæssige baggrund, f.eks. sækulariseringen — og så selvfølgelig om de mange såkaldte »kriser«, bevægelsen har været ude i. Netop god besked om disse ting er meget vigtig for at forstå den nuværende krise — at den slet ikke er udtryk for noget specielt nyt. Det er ikke en splinterny »mafia« i Fredericia, der vil drive I.M. mod højre. Som jeg selv har udtrykt det flere gange, er denne højredrejning et optisk bedrag; det er den øvrige kirke, herunder dele af I.M., der drejer mod venstre!

Det forekommer mig, at Kurt Larsen er kommet meget fint gennem dette stykke »historisk forskning«, som bogen er udtryk for. Bogen er velskrevet, stilfærdig i sin polemik og sine afvisninger — undertiden næsten i for høj grad. Men det lover godt for yderligere historisk arbejde fra hans side. Den lindhardtiske »historieskrivning« er forhåbentlig et overstået stadium ... Een ting imponerer mig i særlig grad; det er den ydmyghed, der præger alle de indlæg, man møder fra ledelsens side i alle de år. Hvor har

man dog taget det smukt, når angreb og anklager dukkede op — undertiden fra helt overraskende kanter! Og hvor har angriberne været kæphøje — præcist som i dag — og lige så overfladiske!

Poul Ulsdal

Det nye år 1987. Årbog for Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark. Lohses Forlag 1986. 144 sider. 52,00 kr.

DET samme i allerbedste forstand ydmyge og beskedne præger denne årbog, der er udtryk for I.M.'s »historie« i 1986 alene. Vi møder det både i Verner Andersens formandsberetning ved årsmødet i juni og i Oluf Paaske's artikel, »Året som svandt«. Den fungerer fint som et ekstra kapitel, tilføjet Kurt Larsens bog. Følgende citat kan jeg ikke dy mig for at bringe. Her er tonen skarpere, og talen er utrolig aktuel. Det er forståeligt, at man ikke har kunnet finde dette citat i Kristeligt Dagblad — endsi se det omtalt på bladets kirkeside med fede overskrifter! Det er fantastisk at læse disse linier med tanken om K.D.'s fejring af sin 90-årsdag netop dette år — endda med aftryk af avisens første side i det første nummer. Sådan kan man læse i årbogen: »Som konklusion af ovenstående ser jeg frem til den dag, da Indre Mission selv (Paaske turde dog ikke her indføje det lille ord »igen«) har et nyhedsorgan af passende størrelse til at formidle kirkelige nyheder til vore venner, uden at Indre Mission skal prisgives en lille flok journalister (her kunne Paaske godt have nævnt Bent Kragelund og Søren P. Sørensen) udvælgelse og vægtning af forekommende begivenheder efter kriterier, som er vort arbejde uvedkommende. Kritik er i sig selv værdiløs. Skal den være af værdi, må den gives af mennesker, der ... har kærlighed til det, de skriver om«.

Poul Ulsdal

Brødremenighedens Husandagtskalender 1987. Forlaget Savanne. Kr. 75,00. Løsenbogen. Forlaget Savanne 1986. Kr. 40,00.

OM denne af alle kendte kalendere vil jeg blot sige her, at den er en vældig god gave at give til ældre og enlige mennesker. Andagtsstykkernes korthed gør dem i særlig grad egnede netop til denne brug. Løsenbogen kan også en præst have glæde af at have med i lommen på husbesøg. Dagens skriftord kan også være en inspiration til såkaldte »lejlighedstaler« i kirken og til udgangspunkt for andagter.

Poul Ulsdal

Ole Skjerbæk Madsen: Forvandling og Fællesskab. Nogle prædikener fra 10 års præstetjeneste. Forlaget Kontrast 1986. 108 sider. Kr. 98,00.

BOGEN bekræfter, at højkirkelighed ikke er en særlig form for kirkeligt finsmageri, men dette: at sætte kirken højt i bevidstheden om, at Kristus, den inkarnerede Gud, er her til stede, næsten skræmmende realistisk, i Nadverens brød og vin og i Ordet, som forkyndes, og vil modtages, ikke sentimentalt eller esoterisk indforstået, men sådan at vort liv uhyjælpeligt mærkes af det.

Det er ikke nogen ringe ting at bekræfte dette, og Ole Skjerbæk's prædikener (som ikke alle er egentlige prædikener) gør det med kraft og glød.

Ikke at prædikenerne altid er let tilgængelige; det behøver prædikener heller ikke at være; det er en misforståelse, at vi altid skal servere tyggemad, blødermetoden betyder ofte en forfalskning af Evangeliet.

Det er imponerende, at forfatteren har indladt sig i nærkamp med tidens besynderlige og farlige filosofisk-religiøse

se strømninger — og det er glædeligt.

Selvfølgelig er der indvendinger at gøre.

Således har jeg personligt svært ved at tilegne mig tanken om staten Israels mission i frelsesøkonomien. Men det er diskutabelt.

Derimod ser jeg slet ikke det berettigede i den provokerende anvendelse af Jesusordet: »Lad de døde begrave deres døde!« Jeg forstår hensigten, men finder, at disse foragtede begravelser for mange danskere er den sidste spinkle forbindelse med kristentroen — her har de en sjælden mulighed for at høre Evangeliet.

Men ellers er bogen anbefalelsesværdig.

G. Holthor

Kirsten og Poul Hoffmann: Kærligheden opphører aldrig. Om ægteskab og evighed. Forlaget Kontrast 1986. 83 sider. Kr. 87,00.

VI kender alle Poul Hoffmann. Hans bibelske romaner er blændende, og hans meninger er udtrykt klart og vel gennemtænkt.

Til denne bog er hans hustru medforfatter. Det gør selvsagt ingen forskel, for med Poul Hoffmanns stærke og smukke fremhævelse af den ægteskabelige kærlighed må hans eget ægteskab indgå som en organisk faktor i hans tænken og handlen.

Bogens forfattere har et klart blik for det forlorne i kirkens — især Folkekirkens — syn på kærlighed og ægteskab.

De svinger, med rette, svøben over velsesritualets: »... til døden skiller jer ad«. De fnyser ad den blodfattige opfattelse af den kommende verden. Det er de ikke ene om, blandt andre har Jakob Knudsen sagt noget lignende.

De vredes over Folkekirkens fade og

lunkne indrømmelse til sexualiteten.

Alt sammen djærvt og sympatisk; men man synes måske nok, at forfatterne presser mere ud af Bibelen vedrørende transcendent sexualitet, end der er belæg for. Er ikke meget af det spekulation?

Hovedfjenden i bogen er den — efter deres mening — gnostisk inspirerede nedvurdering af sexualiteten.

Det er nu for mig at se ikke et plet-skud. Gnostikerne afskyede legemligheden, men egentlig ikke sexualiteten; i de fleste gnostiske systemer indgår seksualiteten som et væsentligt og afgørende led.

Men hvis forfatterne mener, at fornægtelsen af skabelsen/legemligheden/inkarnationen fører til både sexualangst og sexuel perversion, har de ret.

Gnostikerne svinger mellem hysterisk afholdenhed og vild løssluppenhed, og sådan må det gå, hvor man fornægter sin krop.

Det er den middelalderlige kirkes tragedie, deri har bogen ret, at den lader sig smitte af gnostikerne — men altså i synet på legemligheden; derved åbner sig en spalte mellem kirkens forkyndelse af inkarnationen og den overdrevne askeses fornægtelse deraf med en indestængt og vildført sexualitet til følge — men sexualangsten og perversionen er netop en følge, ikke det centrale.

Nogle vil kalde denne forskel for en petitesse; men det er ikke rigtigt. Er det ikke sådan, at bogens i øvrigt sunde og rigtige tanker får en uheldig drejning, og sexualiteten, som vitterligt er en stærk magt, får mere, end der tilkommer den?

Der er nu også plads i Guds Rige for andet og andre end det og de kønsbestemte. Det klare ikke blot ved at henviser til Anna, som havde tilbragt — efter 7 års ægteskab — sit liv i enkestand.

I øvrigt er det ikke overrædelighed og sexualangst, der er vor tids største fare, jfr. det udbredte slogan: »Du er din krop!« eller sundhedskampagnens sidste påfund: »Du bliver det, du spiser!«

Disse indvendinger må ikke afholde

nogen fra at læse bogen, den fortjener at blive læst.

G. Holthor

EN BOGANMELDELSE OG EN OPMUNTRING

FRA Katolsk Forlag har vi fået tilsendt: Henri Caffarel: Indføring i kristen meditation, 140 sider, kr. 85,00. Jeg kan hermed anbefale bogen på det varmeste. Vi har brug for inspiration til udholdenhed i bønner, for vi lever i en verden uden bøn.

Og så en opmuntring! Religionssociologer fra Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige har udgivet en bog, der hedder: Religjöse förändringar i Norden 1930-1980. Det opmuntrende for Reformations læsere er, at vort lille blad er omtalt i bogen på side 42. Vort arbejde har altså ikke været helt forgæves. Vi har værnet om noget på en sådan måde, at man har lagt mærke til det.

Knud Christensen

KALENDER

Kirkelig Fornylse i Norge har årsmøde på Gran i dagene fredag den 9. til søndag den 11. januar 1987. Nærmere oplysninger hos bladets redaktør.

De københavnske kirkestævner: Lørdag den 14. februar kl. 14.00 i Hans Egede Kirke og lørdag den 25. april kl. 14.00 i Sankt Jakobs Kirke.

AKTUEL TIL JULEN

Umiddelbart op mod jul sidste år kom på Kirkelig Samlings forlag 3. udgave af Poul Ulsdal: Den meningsfyldte Jul, som mange kender fra 1. og 2. udgave.

Denne udgave er omarbejdet og nysat og trykt i A5-formatet på bedre papir.

Poul Ulsdal
Den meningsfyldte Jul

Omslaget er med Poul Exners tegning fra 1. udgave. Med pjecen følger et dobbelt julekort og en konvolut. Alt dette leveres for kun 10,00 kr plus porto ved henvendelse til:

Kirkelig Samlings Bogekspedition
Kirkegade 88
6700 Esbjerg
Telefon 05 13 81 05

Desuden har Olav Fog på Kirkelig Samlings forlag udsendt 2 pjecer:

1) »Indstiftelsestro sakramentsforvaltning og sjælesorg over for alkoholafhængige«, som er en oversættelse fra tysk af »Stiftungsgemässe Sakramentsverwaltung und Seelsorge an Alkoholabhängigen« udgivet af Kirchliche Sammlung um Bibel und Bekenntnis in Braunschweig.

2) »Nadverfejringen og alkoholproblemet« af Olav Fog og Jørgen Glenthøj.

Begge pjecer koster hver 5,00 kr. plus porto og fås ved henvendelse til Kirkelig Samlings bogekspedition, adresse, se ovenfor.

Anders Studsgård

KOLLEKTER OG GAVER

Fællesskabet Kirkelig Fornyelse har i indværende år (indtil 20/12) modtaget følgende

KOLLEKTER:

Karstoft Kirke	kr. 142,50
Skarrild Kirke	kr. 55,00
Blåhøj Kirke	kr. 110,00
Filskov Kirke	kr. 150,00
Brøns Kirke	kr. 75,00
Sengeløse Kirke	kr. 40,00

FKF-stævner:

Skt. Jakobs Kirke	kr. 631,00
Trinitatis Kirke	kr. 978,75
Opstandelseskirken	kr. 367,00

kr. 2.548,25

Gaver fra private: kr. 270,00

Ialt: kr. 2.819,25

for hvilket beløb vi siger hjertelig tak!

ÅRET GÅR PÅ HÆLD,

men endnu er der tid for restanter til at indbetale abonnementsafgift eller kon-
tingent. Der er faktisk nogle, der ikke
har betalt for 1986 endnu. Benyt ven-
ligst girokonto nr. 2 08 81 42. Se adres-
sen på bagsiden.

Med venlig hilsen
Axel Madsen
kasserer

ET LILLE BARN I DAG ER FØD

894. Et lille barn i dag er fød,
en trøster for alverdens nød,
et fattigt barn og dog Guds Søn,
født af en jomfru mild og skøn:
Rådgiver, Underfuld og Fred,
så er hans navn i evighed.

2. Hvor så man før slig kærlighed,
at du, barnlille, kom herved,
dit levnedts tunge vej at gå,
at vi skal evig frelse få;
at vi, o Jesulil, engang
hos dig skal synge livets sang.

3. Du alle himles sang og lyst,
du spæde barn ved moders bryst,
du sindets dybe, rige fred,
jeg ved din krybbe knæler ned.
Jeg vil dig ganske høre til,
du favre barn, min Jesulil.

Efter tysk. Harald Vilstrup 1922

Pierre Attaignant 1529. B. Gesius o. 1600

Et lil- le barn i dag er fød,
en trø- ster for al- ver- dens nød,
et fat- tigt barn og dog Guds Søn,
født af en jom- fru mild og skøn:
Råd- gi- ver, Un- der- fuld og Fred,
så er hans navn i e- vig- hed.

(Fra »129 Salmer«)

INDHOLDSFORTEGNELSE 1986

Braw, Chr. v/Poul Ulsdal: Nådens år	59	Landskonvent 1986, program	18
Christensen, Knud: Læst: Mutter Basi- lea Schlink: Maria — Jesu Mor	39	Madsen, Axel: Kollekt og ga- ver	82
Christensen, Knud: En boganmel- delse og en opmuntring	81	Madsen, Hans Oluf: Kirkens enhed og Den danske Salmebog	6
Emilianos, Metropolit v/Bjarne An- dersen: Traditionens betydning	43	Okkels, Hans Olav: Guds Søn bli- ver menneske	57
Exner, Poul: Mægtigste Kriste, me- nighedens Herre!	18	Prenter, Regin: Evangelium og kirke 1536-1986	52
Exner, Poul: Beretning — general- kapitel 1986	23	Ragna, Søster: Om nadverens rette brug	74
Exner, Poul: Læst: Erling Kristian- sen: FAGERØ og andre strejftog	77	Re-formatio's Forlag	15
Gärtner, Bertil v/Johs. M. Nielsen: Gud — nær i liturgien	3	Reznikov, Vjačeslav v/H. J. Thors- gaard Mortensen: Sandhedens mund	73
Hansen, J. Em.: Fra et agurkeår	64	Ruager, Søren: Sommerdage i Östanbäcks kloster. Et rejsebrev	48
Haystrup, Helge: Oldkirkens økume- niske kirkemøder I. Omkring det 1. økumeniske koncilium i Nikæa i 325	36	Sotterwaith, John v/Bjarne Ander- sen: Byg Herren et hus	1
Haystrup, Helge: Oldkirkens økume- niske kirkemøder II. Det 2. økume- niske koncilium i Konstantinopel 381	50	Stjernfelt, O. F.: Dagliglivet i et græsk kloster	28
Haystrup, Helge: Oldkirkens økume- niske kirkemøder III. Det 3. økume- niske koncilium i Efesos som Cyrils koncilium	70	Studsgård, Anders: Aktuel til julen	81
Holthor, G.: Læst: Ole Skjerbæk Mad- sen: Forvandling og fællesskab	79	Tønnesen, Terje: Sannhet og kjærlig- het	74
Holthor, G.: Kirsten og Poul Hoff- mann: Kærligheden ophører aldrig	80	Ulsdal, Poul: Læst: Regin Prenter: Erindringer	13
Jensen, Edmund: Om at fatte et nyt sind. Omvendelse	21	Ulsdal, Poul: Kold eller varm højkir- kelighed	38
Kirkelig Fornyelse i England: Kristi himmelfartsudtalelsen 1977	76	Ulsdal, Poul: Læst: Tro og tvivl	78
Kristensen, Flemming Baatz: Vidste du, at ...	55	Ulsdal, Poul: Læst: Oluf E. Paaske: En bog om julen	78
		Ulsdal, Poul: Læst: Kurt E. Larsen: Indre Mission i en ny tid	78
		Ulsdal, Poul: Læst: Det nye år 1987. Årbog for Indre Mission	79
		Ulsdal, Poul: Brødremenighedens Hus- andagtskalender og Løsenborg	79
		Østerby-Jørgensen, Peter: Prædiken på Sct. Matthæi dag	41

RESERVERET POSTVÆSENET

RE-FORMATIO

udgives af

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Ansvarshavende redaktør:

Sognepræst *Knud Christensen*,
Kirkegade 9, 3600 Frederikssund.
Telefon 02-31 03 39.

Redaktionsudvalg:

Sognepræst *Ole Skjerbæk Madsen*,
Kleinsgade 2, 1976 København V.
Pastor *Anders Studsgård*,
Havervad 7, 6780 Skærbæk.
Pastor *Poul Ulsdal*,
Kirkegade 88, 6700 Esbjerg.
Cand. theol. *Peter Østerby-Jørgensen*,
Bispehavevej 115, 2.tv., 8210 Århus V.

Ekspedition:

Bladet koster 60 kr. årligt i abonnement, — for
studerende 40 kr. årligt. Beløbet indbetales til
kassereren for Fællesskabet KIRKELIG FOR-
NYELSE, organist *Axel Madsen*,
Carit Etlarsvej 5, 1.th., 1814 Frederiksberg C.
Telefon 01-22 67 67 — Postgiro 2 08 81 42.

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Formand:

Sognepræst *Olav Fog*,
Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Brande.
Telefon 05-34 50 61.

Bestyrelse iøvrigt:

Søster *Karen Bagge*,
Hørsholmsgade 22 D, 2.tv., 2200 København N.
Sognepræst *Poul Exner*,
Gymnasievej 4, 2620 Albertslund.
Sygeplejerske *Anna Hansen*,
Solvangsvej 26, 8400 Ebeltøft.
Organist *Axel Madsen*, kasserer,
Carit Etlarsvej 5, 1.th., 1814 Frederiksberg C.

Medlemmer betaler 160 kr. årligt til fællesska-
bet. Dette beløb omfatter også abonnement på
Re-formatio. Ægtepar 190 kr. Studerende og
pensionister betaler 80 kr. for enkelt medlems-
skab. Pensionistægtepar 95 kr.

INDHOLDSFORTEGNELSE NR. 5-6 - DECEMBER 1986 - 29. ÅRGANG

<i>Hans Olav Okkels</i> : Guds Søn bliver menneske	57
<i>Chr. Braw v/Poul Ulsdal</i> : Nådens år	59
<i>J. Em. Hansen</i> : Fra et agurkeår	64
<i>Helge Haystrup</i> : Oldkirkens økumeniske kirkemøder III. Det 3. økumen. konc.	70
<i>Vjačeslav Reznikov v/H. J. Thorsgaard Mortensen</i> : Sandhedens mund	73
<i>Søster Ragna</i> : Om nadverens rette brug	74
<i>Terje Tønnesen</i> : Sannhet og kjærlighet	74
<i>Kirkelig Fornyelse i England</i> : Kristi himmelfartsudtalelsen 1977.	76
Boganmeldelser	77
<i>Anders Studsgård</i> : Aktuel til julen	81
»129 Salmer« nr. 894: Et lille barn i dag er fød	82